

اتوماسیون سیستم بانکی

- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک تجارت در ۳ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک صادرات ایران در ۳ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک ملت در ۳ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک رفاه کارگران در ۲ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک کشاورزی در ۱ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک مسکن در ۱ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک صنعت و معدن در ۱ جلد

پس از بررسی و شناخت وضع موجود سیستم بانکی، به علت تغییراتی که در مدیریت نظام بانکی به وجود آمد، کار تدوین ضوابط و چارچوب سیستم جامع (Total Solution) مکانیزاسیون بانکی مدتی حدود ۴ سال دچار وقفه شد تا اینکه ضرورت بهبود کیفیت و سرعت خدمت‌دادن به مشتریان و مردم سبب شد که موضوع بهبود و اصلاح روش‌های موجود و اعمال کنترل‌ها و دستیابی به اطلاعات مورد نیاز مجدداً در مد نظر قرار گیرد.

* بانک مرکزی ایران مجموعه روش‌های عملیاتی بانکداری را بهینه‌سازی و یکسان کرده و برای اجرا در اختیار بانک‌های سراسر کشور قرار داده است.

از اینرو، از اواسط سال ۱۳۷۱ گروهی از مدیران و کارشناسان مجرب در مسایل بانکی مأمور شدند تا تحت عنوان گروه تخصصی "تدوین روش‌ها" با هدف بازنگری، بهینه‌سازی و تدوین روش‌های جدید عملیات ریالی و ارزی منطبق با مقررات عمومی به انجام این مهم پردازند. این گروه وظایف خود را با بررسی نتایج تحقیقاتی "کمیسیون انفورماتیک بانک‌ها" آغاز

روش‌های عملیاتی بانک‌ها در وضع موجود، توسط کمیسیونی موسوم به "کمیسیون انفورماتیک بانک‌ها" شروع شد و در زمینه‌های زیر اقداماتی به عمل آمد. ابتدا، تعدادی از شعب بانک‌ها در تهران، اصفهان و بوشهر به عنوان نمونه انتخاب شدند و گروه‌های بررسی‌کننده به شعب مزبور اعزام شدند. پس از توجه نیروی انسانی واحدهای مزبور و بیان و تشریح اهداف مربوط به بررسی و مطالعه روش‌های موجود، پرسشنامه‌ای بین آنها توزیع شد و از آنان خواسته شد تا هر یک از کارکنان شرح وظایف و عملیاتی را که انجام می‌دهند، در آن پرسشنامه‌ها درج کنند.

* بهبود و اصلاح روش‌های دستی موجود بانکداری و حذف مراحل زاید و وقت‌گیر، مقدم است بر ایجاد شبکه بانکی مدرن و مجهز به وسایل الکترونیکی و شبکه‌های مخابراتی ...

پس از جمع‌آوری، مطالعه و تطبیق پرسشنامه‌ها و فورم‌های تکمیل‌شده، مراحل مختلف هر یک از فعالیت‌ها با مراجعه به کارکنان و انجام بررسی حضوری اصلاح شد و سپس، شرح گردش عملیات و گزارش نهایی تهیه شد. در این مرحله، روش‌های عملیاتی واحدهای ستادی نیز همانند شعب مورد مطالعه قرار گرفت و پس از بررسی روش‌های عملیاتی شعب نمونه، اقدامات مربوط به تلفیق گزارش‌ها و تهیه نمودارهای گردش عملیاتی هر بانک انجام شد و مجموعه‌های مدونی، شامل شرح و نمودار عملیاتی هر فعالیت بانکی برحسب واحدهای صفی و ستادی در ۲۲ مجلد (هر جلد حدود ۳۰۰ صفحه) به شرح زیر تهیه شد:

- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک ملی ایران در ۴ جلد
- مجموعه روش‌های عملیاتی بانک سپه در ۴ جلد

گسترش حجم مبادلات تجاری و فعالیت‌های اقتصادی، به ویژه پس از تصویب قانون عملیات بانکداری، لزوم تجدیدنظر در سیستم‌های دستی و به‌کارگیری خدمات کامپیوتری را ایجاب می‌کرد. به همین جهت و به منظور ارایه خدمات نوین بانکی، به تریبی که موجب جذب بیشتر سپرده‌گذاران شود و زمینه‌های لازم را برای کاهش مبادلات نقدی و نقل و انتقال فیزیکی وجوه و ارتقای کیفیت خدمات بانکی فراهم آورد، از سال ۱۳۶۶ به بعد، موضوع مکانیزه‌شدن روش‌های مورد عمل در مجموعه نظام بانکی کشور مورد توجه قرار گرفت و مطالعات اولیه آغاز شد. سپس، بانک مرکزی ایران، به عنوان مسوول سیاستگذاری، راهبری و نظارت بر شبکه بانکی کشور نیز درصدد برآمد که موضوع بازنگری، اصلاحات اساسی، استانداردسازی و بهینه‌سازی روش‌های عملیاتی و هم‌چنین، اصلاح ساختار سازمانی بانک‌ها را پیگیری کند و با ایجاد حداکثر سرعت، دقت و ایمنی در ارایه خدمات بانکی، گام مؤثری را در این راه بردارد و ضمن افزایش کارایی عمومی مجموعه شبکه بانکی کشور، از گرفتاری‌ها و ناهماهنگی‌های موجود بکاهد. بنابراین، در سال ۱۳۷۲ و بنا به تصویب مجمع عمومی بانک‌ها، شرکتی تأسیس شد به نام "شرکت خدمات انفورماتیک" و این شرکت، به عنوان سازمان اجرایی طرح جامع اتوماسیون سیستم بانکی کشور به کار پرداخت.

اما از آنجا که پیش‌نیاز ایجاد شبکه بانکی کارآمد و مدرن و استفاده از وسایل و تجهیزات الکترونیکی و شبکه‌های مخابراتی، همانا بهبود و اصلاح روش‌های موجود در نظام دستی و حذف مراحل زاید و وقت‌گیر بود، لذا این مهم در اولویت قرار گرفت تا پیش از تهیه، نصب و راهبری تجهیزات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، روش‌های عملیاتی و گردش کارهای مختلف بانکی از هر لحاظ مورد بررسی قرار گیرند و بهینه شوند و از انجام کارهای غیرضرور جلوگیری به عمل آید.

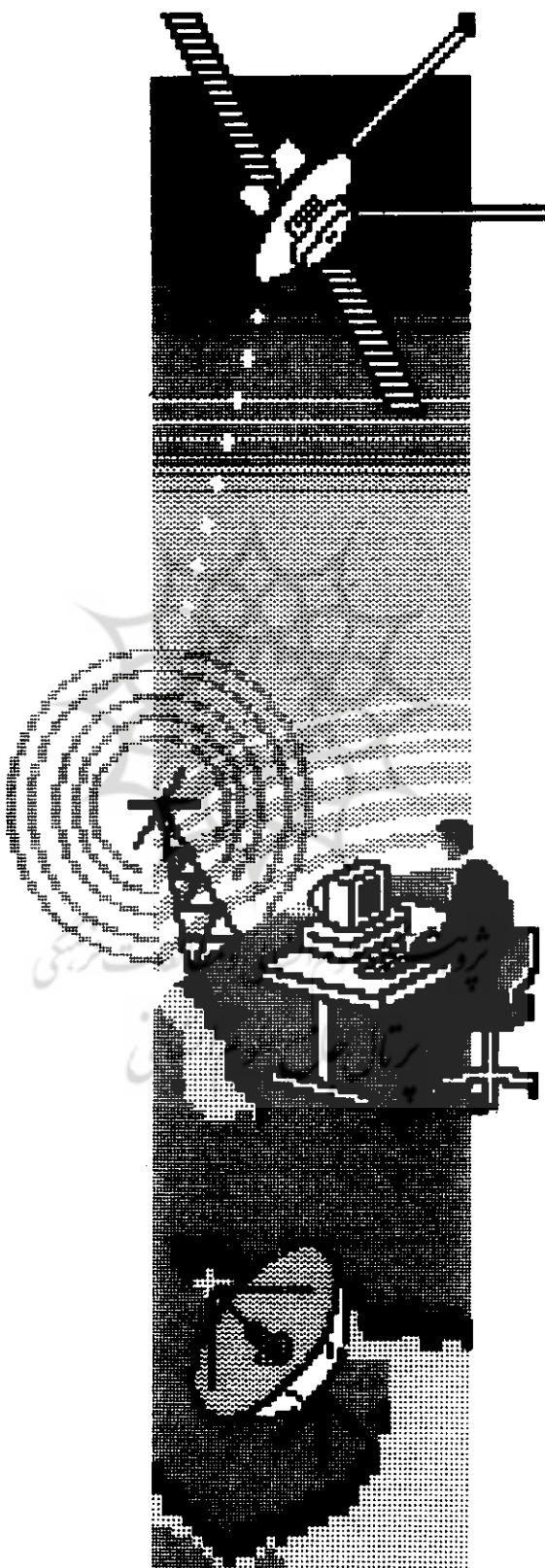
بنابراین، در گام نخست، کار مطالعه

کرد و در گام نخست، از طریق مراجعه، مشاهده و مصاحبه تمامی اطلاعات جمع‌آوری شده درباره امور مربوط به عقود، معاملات ریالی و عملیات ارزی را بهنگام کرد. سپس، روش‌های عملیاتی جاری دستی را از سطح شعبه تا سطح سرپرستی‌ها و ادارات و واحدهای ستادی بانک‌ها مورد بررسی علمی قرار داد و با مقایسه روش‌های عملیاتی دو بانک ملی و صادرات ایران، عملیات بهینه‌سازی و یکسان‌سازی گردش عملیات را آغاز و طرح مقدماتی اصلاح روش‌ها را آماده کرد. پس از این مرحله، با همکاری کمیته‌های مشورتی و تخصصی و با کسب نظر از کارشناسان مسایل حقوقی، حسابداری و بانکی و نمایندگان سازمان حسابرسی و انجام مشورت‌های لازم و اعمال نظریات پیشنهادی و اصلاحات بعدی، گردش عملیات دستی در سه بخش کلی: (۱) عقود اسلامی، (۲) عملیات امور ریالی، (۳) عملیات ارزی، با داشتن ویژگی‌های زیر:

- حفظ منافع عمومی نظام بانکی،
- کاهش و حذف مراحل زاید و عملیات تکراری،
- صرفه‌جویی در هزینه‌های اداری و پرسنلی،
- صرفه‌جویی در وقت،
- تسریع در انجام عملیات مختلف،
- حفظ و برقراری کنترل‌های داخلی

برای تضمین صحت عملیات، تهیه شد و از جانب نمایندگان بانک‌ها، دبیرخانه شورای عالی بانک‌ها و مدیریت نظارت و امور بانک‌های بانک مرکزی مورد تأیید قرار گرفت.

سپس، مجموعه گردش عملیات (مشمول بر شش جلد) که به همین صورت دستی نیز در تمام بانک‌های تجاری و تخصصی قابلیت اجرایی دارد، ضمن ارایه به کمیسیون تخصصی اتوماسیون بانک‌ها، برای برنامه‌نویسی و تهیه و تدارک نرم‌افزارهای مربوط در اواسط سال ۱۳۷۳ از طریق بانک مرکزی به کلیه بانک‌ها برای اجرا ابلاغ شد. البت

فعالیت‌هایی که تاکنون در راستای طرح جامع اتوماسیون سیستم بانکی کشور به‌عمل آمده، جنبه زیربنایی داشته و به تدریج آثار و پیامدهای آنها آشکار خواهد شد. بعضی از زیرساختارهایی که در این رابطه مورد توجه و اقدام قرار گرفته، فهرست‌وار بدین شرح است:

* تدوین روش‌های بهینه و نوین عملیات بانکی.

* تهیه، نصب، راه‌اندازی و بهره‌برداری از شبکه مخابراتی اختصاصی (Very Small Aperture Terminal-VSAT) به‌عنوان پیکره‌بندی اصلی برای پیوند و ارتباط شعب بانک‌ها با یکدیگر و با دفاتر مرکزی بانک‌ها و با بانک مرکزی.

* تهیه، بومی‌سازی و پیاده‌کردن نرم‌افزارهای بانکی مورد نیاز شعب و دفاتر مرکزی بانک‌ها برای اتصال لحظه‌ای (Online) شعب بانک‌ها با مرکز.

* فراهم‌کردن نرم‌افزارهای مناسب برای مدیریت مالی بانک‌ها و مدیریت ترازنامه‌ای.

* تهیه و بومی‌سازی و فارسی‌کردن نرم‌افزار دفتر کل و نرم‌افزارهای وابسته به آن.

* ایجاد سیستم خدمات کارت‌های مغناطیسی و هوشمند و هم‌چنین، طراحی، پیاده‌سازی، بومی‌سازی، ارتباط دستگاه‌های ATM و POS با مراکز کارت، به صورت یکپارچه و طراحی، پیاده‌سازی و ایجاد ارتباط بین سیستم‌های مراکز مختلف کاری.

* ایجاد سیستم تلفن بانک.

* ایجاد سیستم اتوماتیک ارسال حواله‌های بانکی.

* احداث کارخانه برای ساخت و موتناژ سخت‌افزارهای مورد نیاز از قبیل VSAT, Mainframe, ATM, POS, Printer, PC, UPS

امیدواریم در شماره‌های بعد بتوانیم شرح و تصویری دقیق‌تر از اینگونه خدمات را هم به اطلاع خوانندگان گرامی برسانیم.